

cadru ilustrației o au planșele tipologice, hărțile și tabelele cronologice, care se referă fie la culturi distincte, fie la o arie geografică sau la un spațiu de timp mai larg. Volumul mai cuprinde o foarte bogată listă bibliografică (p.298–322) și un rezumat în limba engleză. Tratatând, între altele,

despre o seamă de culturi care au evoluat pe teritoriul țării noastre, cartea lui M.B.Șciukin prezintă un interes major pentru arheologia români. Ar fi de dorit ca, după această semnalară sumară, ea să se bucure de o discuție detaliată.

M. B.

Slavjane i ih sosedi v konce I tysjačelotija do n.e. – pervoj polovine I tysjačelotija n.e. (sub redacția I. P. Rusanova și E. A. Sâmonovici), Arheologija SSSR, Moscova, 1993, 327 p., 31 hărți și 98 planșe.

În colecția monografică menită să documenteze în 20 volume „Arheologia URSS din cele mai vechi timpuri până în Evul Mediu”, în anii 1981–1989 au fost editate 11 volume. Cel de față, dedicat slavilor și vecinilor lor la sfârșitul mil. I a.Chr. și în prima jumătate a mil. I p. Chr., este primul tipărit după dispariția URSS; el tratează culturile epocii protoistorice de pe teritoriile actuale ale Ucrainei și Republicii Moldova, în continuare, în cadrul „arheologiei URSS”. Motivația științifică a acestei încadrări derivă din ipoteza tradițională a localizării „patriei primitive” și a expansiunii timpurii a slavilor în spațiul amintit și în regiunile învecinate ale Poloniei și României. Problematika etnogenezei slave, baza ei documentară și evoluția diferitelor teorii sunt cuprinse în introducerea semnată de I. P. Rusanova (p. 5–18). În partea I a volumului (p. 19–104) sunt prezentate culturile din sec. II a. Chr. – II p. Chr.: cultura Zarubinși (I. P. Rusanova, E. V. Maksimov), monumentele zarubinșene târzii (A. M. Oblomski), cultura

Przeworsk (D. N. Kozak), monumentele de tip Latene din regiunea transcarpatică și de la est de Carpați (V. I. Bidzilia, M. B. Șciukin), cultura Poienești–Lukașevka (E. V. Maksimov, K. V. Kasparova) și cultura Lipița (V. I. Bidzilia, I. P. Rusanova). În partea a II-a (p. 105–191), urmează culturile încadrate între sec. III și începutul sec. V p. Chr.: cultura Kiev (E. V. Maksimov, R. V. Terpilovski), cultura Cerneahov (O. A. Gei, E. A. Sâmonovici), cultura tumulilor carpatici (I. P. Rusanova) și cultura Wielbark (I. P. Rusanova). Prezentarea diferitelor culturi se face după o schemă unitară: istoricul cercetării, așezările, necropolele, ceramica și alt inventar, cronologia, originea și apartenența etnică. Ea este însoțită de hărți de răspândire, planșe cu material tipic și scheme cronologice. Indiferent de interpretarea etnică (când este vorba de *slavi* și când de *vecinii lor?*), volumul reprezintă un excelent instrument de orientare în complicatul tablou cultural al Europei răsăritene în perioada dată.

M. B.

JUDIT TOPÁL, *Roman Cemeteries of Aquincum, Pannonia. The Western Cemetery (Bécsi Road) I*, Budapesta, 1993, 113 p., 176 pl.

Sumarul cărții cuprinde: prefața, catalogul mormintelor, tabele, bibliografia, ilustrația (hărți și planșe), analiza antropologică. Obiectivul acestei lucrări îl constituie publicarea unei părți a necropolei vestice a orașului Aquincum, divizată în două cimitire: nr VI și nr. VII. Mormintele publicate se eșalonează de la sfârșitul sec. I p. Chr. până la sfârșitul sec. IV. p. Chr. Prefața conturează coordonatele spațiale și temporale ale celor două necropole publicate,

urmate de câteva indicații menite unei mai bune înțelegeri a textului și ilustrației; de asemenea, prefața conține o clasificare a tipurilor de morminte descoperite (de incinerare – cu 10 subvariante din punct de vedere al ritualului, și de înhumare – cu 7 subvariante) și o clasificare a obiectelor de inventar în „bunuri primare” (adică obiectele care îndeplinesc un anumit rol pe lângă cel decedat: obiecte personale sau aruncate în rugul funerar) și „bunuri secundare” (obiectele